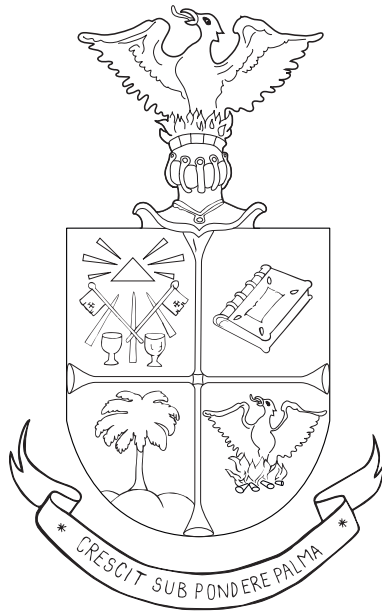

Glossa Iuridica

XI. évfolyam, 1-2. szám

Budapest, 2024

Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

SZERKESZTŐBIZOTTSÁGI ELNÖK:

Miskolczi Bodnár Péter

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Antalóczy Péter, Birher Nándor, Böcskei Elvira, Bruhács János,
Csáki-Hatalovics Gyula, Cservák Csaba, Czine Ágnes, Dobrocsi Szilvia,
Domokos Andrea, Homicskó Árpád Olivér, Jakab Éva, Köbel Szilvia,
Kukorelli István, Kun Attila, Liviu Radu, Miskolczi Bodnár Péter, Móré Sándor,
Osztovits András, Pulay Gyula, Rixer Ádám, Erik Stenpien, Stipta István,
Szabó Imre, Szalma József, Szuchy Róbert, Tamás András, Tóth András,
Tóth J. Zoltán, Törő Csaba Attila, Trócsányi László, Udvary Sándor

FŐSZERKESZTŐ:

Rixer Ádám

FŐSZERKESZTŐ-HELYETTESEK:

Homicskó Árpád Olivér, Szuchy Róbert, Udvary Sándor

SZERKESZTŐK:

Boóc Ádám, Cservák Csaba, Domokos Andrea, Stipta István

ISSN 2064-6887

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara

Felelős kiadó: Prof. Dr. Tóth J. Zoltán, dékán

A kiadvány nyomdai munkálatait előkészítette:

Patrocinium Kiadó

TAGÁLLAMKÖZI KÖVETELÉSBEHAJTÁS ALTERNATÍVÁI POLGÁRI ÉS KERESKEDELMI ÜGYEKBEN

HELYZETKÉP A PÉNZKÖVETELÉSEK ÉRVÉNYESÍTÉSÉT BIZTOSÍTÓ UNIÓS
HATÁSMECHANIZMUSOKRÓL

SURI NOÉMI

adjunktus (PPKE JÁK), vezető kutató (MFI)

Absztrakt

Véleményem szerint mára az uniós igényérvényesítési módok eszköztára olyan szélessé vált, hogy a jogkeresők számára a követelésbehajtás során egy-egy egyedi ügyben nehézséget jelenthet a legmegfelelőbb eljárás, illetve eljárásrend kiválasztása. E tézis alátámasztására tanulmányomban a pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló valamennyi (polgári peres, nemperes, alternatív) igényérvényesítési mód elemző, átfogó bemutatására törekszem az igényérvényesítés hatékonysága kérdésének középpontba helyezésével. A hatékonyság fokmérőjeként a vizsgálat tárgyát nemcsak a követelések kikényszeríthetőségének gyorsaságának (határidők által biztosított gyorsított eljárás lehetősége) és az eljárások költségvonzatának (költségkedvezmények) összehasonlítására alapozom (minél gyorsabb és költséghatékonyabb követelésbehajtás elsődleges szempontja), hanem a kutatási feladatban az eljárásjogi garanciák jelenlegi védelmi szintjének (párhuzamos eljárások indíthatóságának kiküszöbölése, jogorvoslatok biztosítása) feltárására is törekszem.

Kulcsszavak: követelésbehajtás, európai fizetési meghagyás, európai végrehajtható okirat, ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés

ALTERNATIVES TO CROSS-BORDER DEBT RECOVERY IN CIVIL AND COMMERCIAL MATTERS
Situation report on EU mechanisms for the enforcement of pecuniary claims

Abstract

In my opinion, the range of EU enforcement methods is now so broad that it can be difficult for claimants to choose the most appropriate procedure or set of procedures in a particular case. In support of this thesis, my study

aims to provide a comprehensive and analytical overview of all methods of enforcing monetary claims (civil litigation, non-litigation process, alternative), focusing on the issue of the effectiveness of enforcement. As a measure of efficiency, I will not only focus on the comparison of the speed of enforceability of claims (possibility of expedited procedures through time limits) and the cost implications of the procedures (cost advantages) (the primary aspect of the fastest and most cost-effective recovery of claims), but also on the current level of protection of procedural guarantees (elimination of the possibility of parallel proceedings, provision of remedies).

Keywords: recovery of claims, european order for payment, european enforcement order, european account preservation order

1. Bevezetés – problémafelvetés – a kutatás célkitűzése

Az elmúlt öt évben az Európai Unióban a polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén, s ezen belül is elsősorban a határozatok elismerése és végrehajtása körében jelentős változások következtek be. A határon átnyúló követelések érvényesítésének alapidokumentumaként számon tartott 44/2001/EK rendeletet¹ felváltó Brüsszel-Ia. rendeletben² az *exequatúr eljárás* háttérbe szorítása, az európai fizetési meghagyás kibocsátását biztosító rendelet³ módosítása, az európai bagatell eljárásban⁴ érvényesíthető követelések értékhatárának emelkedése egyaránt abba az irányba mutat, hogy a tagállamközi igényérvényesítés során az együttműködési hatásmechanizmusok hatékonyságának növelése az eljárásjogi védelmi mechanizmusok további lebontásával volt biztosítható.

A fentebb megjelölt másodlagos jogalkotási aktusok módosítása mellett

- 1 A Tanács (2000. december 22.) 44/2001/EK rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2001. 01. 16. L 12. szám (továbbiakban: Brüsszel-I. rendelet).
- 2 Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2012. 12. 20. L 351/1. szám. (továbbiakban: Brüsszel-Ia. rendelet).
- 3 Az Európai Parlament és a Tanács 1896/2006/EK rendelete (2006. december 12.) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2006.12.30 L 399/1. szám.
- 4 Az Európai Parlament és a Tanács 861/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről. Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2007. 07.31. L 199/1. szám.

megalkotott és elfogadott új jogforrások mindegyike⁵ a jogviszonyok rendezésnek minél szélesebb körét igyekeznek az integráció szintjére emelni. Az új rendeletek elemző értékelését feltáró szakirodalomban kivétel nélkül valamennyi szerző egységesen mutat rá arra a jogalkotási tendenciára, hogy a 2015-öt követően elfogadott rendeletek mindegyike a joghatóság mellett az alkalmazandó jog egységes szempontrendszerű szabályozására törekszik, az alkalmazható kapcsolóelvek korlátok közé szorításával már nemcsak az eljáró fórumot, hanem az irányadó jogot is determinálja.

Az európai polgári eljárásjog hatálya alá sorolható ún. első generációs, mára már klasszikusnak tekinthető rendeletek és irányelvek mindegyike olyan lejárt követelések esetén biztosított akár peres, nemperes vagy alternatív úton igényérvényesítési mechanizmust, ahol a szerződéses kötelezettség önkéntes teljesítése elmaradt. Mára az európai jogalkotó már nemcsak a tényleges teljesítés elmaradása vagy késlekedése miatt bekövetkezett joghátrányt kívánja utólag uniós szinten szankcionálni, illetve a teljesítést közhatalmi eszközökkel utóbb kikényszeríttetni, hanem már a fenyegető fizetéseképtelenség szakaszában *sui generis* biztosítási intézkedések megteremtésével, illetve a megelőző szerkezetátalakítási eljárások előtérbe helyezésével igyekeznek biztosítani a jogügyletek jövőbeni szerződés szerinti vagy átütemezett tényleges teljesülését/teljesítését.

E hatások együttes eredményeként, véleményem szerint mára az uniós igényérvényesítési módok eszköztára olyan szélessé vált, hogy a jogkeresők – beleértve gyakorló jogászokat is – számára a követelésbehajtás során egy-egy egyedi ügyben nehézséget jelenthet a legmegfelelőbb eljárás, illetve eljárásrend kiválasztása.

E tézis alátámasztására tanulmányomban a pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló valamennyi (polgári peres, nemperes, alternatív) igényérvényesítési

5 Öörklési rendelet (Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012 rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről. Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2012. 07. 27. L 201/107. szám), a fizetéseképtelenségi rendelet (Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról HL L 141/19. 2016. 06. 05.); Számlázárolási rendelet (Az Európai Parlament és a Tanács 655/2014/EU rendelete (2014. május 15.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról. Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2014.06.27. L 189/59. szám).

mód elemző, átfogó bemutatására törekszem az igényérvényesítés hatékonysága kérdésének középpontba helyezésével. A hatékonyság fokmérőjeként a vizsgálat tárgyát nemcsak a követelések kikényszeríthetőségének gyorsaságának (határidők által biztosított gyorsított eljárás lehetősége) és az eljárások költségvonzatának (költségkezdvezmények) összehasonlítására alapozom (minél gyorsabb és költséghatékonyabb követelésbehajtás elsődleges szempontja), hanem a kutatási feladatban az eljárásjogi garanciák jelenlegi védelmi szintjének (párhuzamos eljárások indíthatóságának kiküszöbölése, jogorvoslatok biztosítása) feltárására is törekszem. Az eljárásjogi garanciák védelmi szintjének összevetése során mindkét fél (felperes-alperes, jogosult-kötelezett, hitelező-adós) oldaláról vizsgált eljárásjogi eszközöket egyaránt elemzés alá kívánom vonni.

A kutatási feladat, az összehasonlító elemzés tágabb nézőpontú, közvetett célja annak feltárása, hogy a határon átnyúló pénzkövetelések érvényesítése terén az integráció jelenlegi szintje elért-e az igazságügyi együttműködés legmagasabb fokát? Létezik-e még olyan további együttműködési platform, amelynek a jövőben relevanciája lehet?

2. A követelésbehajtás fogalmának értelmezése határon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyekben

A kutatási feladat kereteinek meghatározása során nélkülözhetetlennek tűnik a követelésbehajtás fogalmának értelmezése. A tanulmányban vizsgálat alá vett jogforrások részletes áttanulmányozását követően megállapítható, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés keretében elfogadott rendeletek egyike sem határozza meg a követelésbehajtás fogalmát.

Az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló rendelet az első olyan uniós jogforrás, amely alkalmazza a határon átnyúló jogvitákban az igényérvényesítés szinonimájaként a követelésbehajtás intézményét, de a fogalom értelmező elemzésére ez a jogforrás sem ad választ. Jogszabályi definíció hiányában az Európai Unió Bírósága esetjogának jogértelmező funkciójában bízva *autonóm jogértelmezés* lehetősége merülhet fel a kutatóban. Többszöri sikertelen keresés eredményeként az EuB jogfejlesztő tevékenysége sem visz közelebb a fogalom meghatározásához.

A 2000-es évek kezdetétől az Európai Igazságügyi Térség által megteremtett együttműködés keretében elfogadott valamennyi jogforrás célja a határon átnyúló igényérvényesítés előtti akadályok minél szélesebb körben történő lebontása volt. Mára ez a törekvés a követelésbehajtás lehető legszélesebb körét fogja át. Így alappal tehetjük fel a kérdést: hogyan maradhatott adós az

európai jogalkotó a követelésbehajtás fogalmának meghatározásával? Olyan hasonló jelenséggel állunk szembe, mint a „polgári ügy” fogalomértelmezésének hiánya a Brüsszel-rendeletnek körében? Vagy az értelmező rendelkezések elmaradása mögött a tagállamok különböző eljárásjogi rendszereiből fakadó disszonancia elkerülése volt a *lex fori* elvének felhívása útján?

E kérdések megválaszolásától függetlenül, meglátásom szerint a vizsgálat tárgyához nélkülözhetetlen a tagállamközi követelésbehajtás néhány alapvető fogalmi elemének rögzítése. Az írás célkitűzése a pénzkövetelések határon átnyúló érvényesítésére irányadó uniós hatásmechanizmusok feltárása, így a követelésbehajtás szükségszerű fogalmi elemeinek számbavételét ezen célkitűzésre való figyelemmel végzem el.

Első fogalmi elemként a *követelés* fogalmának értelmezése szorul tisztázásra. A kutatási feladatban megfogalmazott kérdések feltárásához követelés alatt kizárólag a *szerződésen alapuló, illetve szerződéses jogviszonyból eredő* jogok és kötelezettségek teljesítésének hatóság vagy közhatalmi jogosítványokkal felruházott személy, illetve szervezet általi kikényszerítése értendő. A vizsgálat tárgyát a szerződésen kívüli károkozásból fakadó követelések érvényesítésére nem terjesztem ki. A határon átnyúló jogvita tárgya olyan követelés, amelynek anyagi kihatása van. A követelés *mértéke számszerűleg meghatározható*, vagyis pénzüsszegben kifejezhető.

Figyelembe véve az elmúlt évek jogalkotási tendenciát a követelésbehajtás mára már nem csak *lejárt*, hanem a jövőben *esedékké váló* tartozások biztosítására is irányulhat, amelynek önkéntes teljesítése *elmaradt vagy várhatóan a jövőben el fog maradni*, vagy veszélybe kerül. A követelésbehajtás fogalmának értelmezése körében utolsó elemként a jogvita határon átnyúló jellegét kell kiemelni. A határon átnyúló jelleget megalapozhatja, ha a felek különböző tagállamokban rendelkeznek lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel, jogi személyek esetében székhellyel vagy fiókteleppel, a szerződéskötés helye vagy a teljesítés helye más tagállamban volt található. Az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról szóló rendeletben terminológiai változás figyelhető meg, a határon átnyúló elem helyett a *tagállamközi jelleg* került rögzítésre. A (10) Preambulum bekezdés szerint „[...] tagállamközi ügynek tekintendő, ha a számlázárolási végzés iránti kérelem ügyében eljáró bíróság az egyik tagállam területén van, míg a végzés által érintett bankszámlát egy másik tagállamban vezetik. Szintén tagállamközi ügynek tekintendő, ha a hitelező lakóhelye vagy székhelye az egyik tagállam területén van, míg a bíróság és a zárolandó bankszámla vezetésének helye egy másik tagállamban található.”

3. Pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló uniós hatásmechanizmusok

A tagállamközi pénzkövetelések érvényesítése során alkalmazható jogforrások számbavételét először a nemperes eljárások keretében igénybe vehető jogforrások, majd a polgári peres eljárásokhoz kötődő, végül az alternatív vitarendezés körébe sorolható jogforrások összehasonlító vizsgálata útján végzem el.

Az egyes rendeletek által megteremtett *sui generis uniós intézmények* célját az igényérvényesítés hatékonyságát biztosító eszközök, különösen az eljárási határidők és a követelésbehajtás költségeinek feltárása útján vizsgálom. Ugyanakkor a követelésbehajtásra irányuló eljárások hatásmechanizmusának számba vétele során alappal tehetjük fel a kérdést, hogy az egyszerűsített, gyorsított, költséghatékony igényérvényesítés követelménye mennyire enged teret a felek – elsősorban is a kötelezett (adós) – eljárásjogi jogainak (kontradiktórius eljárás, meghallgatáshoz fűződő jog, jogorvoslathoz való jog) biztosításának és érvényesülésének?

3.1. Az európai fizetési meghagyás mint az igényérvényesítés egyszerűsített, gyorsított módja

3.1.1. Az európai fizetési meghagyás célja

Az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló rendelet egy olyan közösségi gyorsított és egyszerűsített polgári nemperes eljárás létrehozását célozta meg, amely a tagállami fizetési meghagyások alternatívájaként, a „ténylegesen nem vitatott pénzkövetelések”⁶ tagállamok közötti szabad áramlását olyan minimumszabályok megállapítása révén tette lehetővé, amelyek révén szükségtelenné válhatott az elismerést és végrehajtást megelőző köztes eljárás lefolytatása a végrehajtás szerinti tagállamban. A rendelet által meghatározottan, ezen eljárás kizárólag a kérelem benyújtásának időpontjában esedékes (vagyis lejárt), határon átnyúló pénzkövetelések esetében alkalmazható, értékhatárra tekintet nélkül.⁷

6 HARSÁGI Viktória: *Európai fizetési meghagyásos eljárás*. In: KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: *Európai polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris Kiadó, 2009, 322.

7 Eltérően például a magyar fizetési meghagyásos eljárástól, amelynek keretében kizárólag a 30 millió Ft alatti követelések érvényesíthetők fizetési meghagyás útján.

3.1.2. Az igényérvényesítés hatékonyságának eszközei

Az európai fizetési meghagyás kibocsátására irányuló eljárásban az igényérvényesítés hatékonyságát több együttes tényező szavatolja. A rendelet által felhívott formanyomtatvány rendszer⁸ valóban egy egyszerűsített eljárásrendet hivatott biztosítani, melyet az ügyvédkényszer előírásának hiánya még tovább erősít. Könnyítő tényezőként értékelhetők a kérelem előterjesztésének nyelvére előírányozott rendelkezések is: a jogosult a kérelem-formanyomtatványt az eljáró bíróság állama által elfogadott nyelveken nyújthatja be.

A gyorsított eljárás elsődleges biztosítékának az egyes eljárási cselekményekre a rendeletben rögzített határidők tekinthetők. A kérelem beérkezésétől számított 30 nap áll a bíróság (Magyarországon a közjegyző) rendelkezésére az európai fizetési meghagyás kibocsátására, s ugyanígy a kötelezett is 30 napon belül terjesztheti elő ellentmondását a fizetési meghagyással szemben.

Az ellentmondás hiányában jogerőre emelkedett határozat (eufmh.) végrehajthatóvá nyilvánítását a rendelet a nemzeti jog szintjére „tolta”. Az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelet 18. cikke előírja, hogy az európai fizetési meghagyás kibocsátására joghatósággal rendelkező bíróság a „G” formanyomtatvány felhasználásával haladéktalanul végrehajthatóvá kell, hogy nyilvánítsa az európai fizetési meghagyást. E szabály értelmezése körében *Harsági Viktória* arra mutat rá, hogy a végrehajthatóság körében az európai fizetési meghagyás esetében „az ún. egylépcsős modell” érvényesül. Mivel a rendelet a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást eltörölte (19. cikk), az európai fizetési meghagyás tulajdonképpen egy európai végrehajtási jogcímként értékelhető.⁹

A végrehajthatóság alaki követelményeire a származási tagállam (eufmh-t kibocsátó bíróság/közjegyző) jogát kell alkalmazni, így a „G” formanyomtatvány kitöltésére nyitva álló határidőre nézve is a tagállam joga lesz az irányadó. Véleményem szerint a rendeletben rögzített „haladéktalanul” megkötés a soron kívüli eljárás követelményére utal. A végrehajtható európai fizetési meghagyás végrehajtására a végrehajtás helye szerinti tagállam joga lesz az irányadó.

8 Az eljárásban valamennyi eljárási cselekmény (kérelem, hiánypótlás, ellentmondás) a rendelet által előírányozott formanyomtatványok alkalmazásával zajlik. A nyomtatványok a BIZOTTSÁG 936/2012/EU RENDELETE (2012. október 4.) az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet mellékleteinek módosításáról szóló dokumentumban érhetők el: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0936&from=HU> [letöltés ideje: 2021. 05. 26.]

9 HARSÁGI (2009) i.m. 328.

Az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelet eljárási határidőket tartalmaz. Így számba véve az egyes eljárási cselekményekre előírt határidőket, illetve a tagállami jog felhívása esetén a különböző jogrendszerek eltérő szabályozásából fakadó határidőket, ezen eljárás keretében a jogosult – ha a kötelezett nem vitatja az európai fizetési meghagyásban foglaltakat – vélelmezhetően közel fél éven belül (5-6 hónap) behajthatja követelését.

Az igényérvényesítés hatékonyságának feltárása körében második tényezőként az eljárás költségvonzata merül fel. A rendelet 25. cikke a költségsemlegesség elvének rögzítése¹⁰ mellett előírja, hogy „az európai fizetési meghagyásos eljárás és az európai fizetési meghagyás ellen benyújtott ellentmondás alapján induló polgári peres eljárás együttes eljárási illetéke a tagállamban nem haladhatja meg az abban a tagállamban a polgári peres eljárás illetékét az azt megelőző európai fizetési meghagyásos eljárás nélkül.” E rendelkezés háttérében a jogosult érdekeinek előmozdítása áll. A költségsemlegesség elve teszi lehetővé azt, hogy az európai fizetési meghagyás intézménye valódi alternatívája legyen a tagállami igényérvényesítési módoknak.

Magyarországon az európai fizetési meghagyásos eljárás lefolytatása közjegyzői hatáskörbe tartozik. A közjegyzői díjszabás szerint az európai fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének díja a díjalap 3%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb pedig 300 000 forint. Emellett a díj összegének további eleme az eljárásban részt vevő alanyok száma: legalább annyiszor 1000 forint, ahány fél van. Ha a jogosult a kérelmetől a fizetési meghagyás kibocsátása előtt eláll, úgy a fizetendő eljárási díj az eljárásért egyébként fizetendő díj 10%-a, de minimum 2000 Ft.¹¹

3.1.3. Az eljárásjogi védelmi mechanizmusok

A nemperes eljárások egyik sajátos jellemzője, hogy főszabály szerint nem kontradiktórius eljárások.¹² Ez az állítás az európai polgári eljárásjog hatálya alá tartozó nemperes eljárásokra nézve is irányadónak tekinthető. Az európai fizetési meghagyás kibocsátásra joghatósággal rendelkező bíróság (közjegyző) a fizetési meghagyás kibocsátására irányuló eljárásban nem „hallgatja” meg a kötelezettet. Amennyiben a jogosult által benyújtott formanyomtatvány megfelel a rendelet 2., 3. 6. és 7. cikkeiben foglalt feltételeknek, valamint a

10 HARSÁGI (2009) i.m. 334.

11 A Magyar Országos Közjegyzői Kamara oldalán feltüntetett díjszabás: <https://mokk.hu/ugyfeleknek/a-kozjegyzoi-dijszabas.php> [letöltés ideje: 2021. 05. 15.]

12 KENGYEL Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris Kiadó, 2014.

követelés megalapozott,¹³ lényegében egy automatizált eljárás keretében, érdemi vizsgálat nélkül kibocsátja az európai fizetési meghagyást.

Ugyanakkor – hasonlóan a magyar fizetési meghagyás intézményéhez – a kötelezett a kibocsátott – még nem jogerős – fizetési meghagyással szemben 30 napon belül ellentmondással élhet. A kötelezett által előterjesztett ellentmondás kvázi jogorvoslatként „megszakítja” az európai fizetési meghagyás jogerőre emelkedését. Amennyiben a jogosult ellentmondás esetében kifejezetten nem kérte a peres eljárás lefolytatásának mellőzését, a nemperes eljárás automatikusan polgári perré alakul át.¹⁴

Az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelet a kötelezett számára a 20. cikkben még egy további jogorvoslati lehetőséget, felülvizsgálatot biztosít, ún. „különleges esetekben”: ha az európai fizetési meghagyást a kötelezett általi átvétel igazolása nélkül kézbesítették, vagy vis maior, továbbá olyan helyzetben, amikor a kötelezettet önhibáján kívüli különleges körülmények akadályozták abban, hogy a követelés ellen ellentmondással éljen.

Az Európai Unió Bíróságának a *Catlin Europe SE kontra O. K. Trans Praha spol. s r. o.* C-21/17. sz. ügyben hozott ítéletében kifejtett jogértelmezése az adóvédelem szempontjából kettős jelentőséggel bír. Ebben a jogvitában az EuB egyrészt az európai fizetési meghagyásos eljárásban a kézbesítésre irányadó szabályokat, és ehhez kapcsolódóan a kötelezett jogorvoslatához való jogát, másodsorban az európai fizetési meghagyás jogerőre emelkedésének időpontját elemezte.

Az előzetes döntéshozatali kérelmet előterjesztő bíróság (Nejvyšší soud, lengyel Legfelsőbb Bíróság) arra kíván választ kapni, hogy abban az esetben, ha az európai fizetési meghagyást a kötelezettnek úgy kézbesítik, hogy az ahhoz csatolt európai fizetési meghagyás iránti kérelmet nem szövegezték meg olyan nyelven, amelyet a kötelezett megért, és ahhoz nem is csatoltak ilyen nyelvű fordítást, a rendelet II. mellékletében szereplő formanyomtatvány útján megfelelően tájékoztatni kell arról a jogáról, hogy a szóban forgó irat átvételét megtagadhatja? Másodsorban a tájékoztatás ilyen jellegű elmaradása megalapozhatja-e az európai fizetési meghagyás felülvizsgálata iránti kérelmet az 1896/2006 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése szerint?

Az EuB a kérdéses jogvita értelmezése körében arra mutatott rá, hogy a rendelet kifejezetten előírja a kézbesítendő irat címzettjének arra vonatkozó lehetőségét, hogy az irat átvételét megtagadja abban az esetben, ha ezen iratot

13 A követelés megalapozottságának vizsgálata körében megfogalmazott problémákról részletesen lásd HARSÁGI Viktória: Európai fizetési meghagyásos eljárás, mint a hatékony jogérvényesítés eszköze? *Magyar Jog*, 2012/12, 763-767.

14 HARSÁGI (2009) i.m. 331.

nem olyan nyelven szövegezték meg, amelyet a címzett megért, vagy amely az átvevő tagállam hivatalos nyelve vagy, amennyiben annak a tagállamnak több hivatalos nyelve is van, a kézbesítés helyének hivatalos nyelve vagy hivatalos nyelveinek egyike, és nem mellékeltek hozzá fordítást ezen nyelvek egyikén.

Korábbi ügyben kifejtett jogértelmezésére hivatkozással leszögezte, „[...] kézbesítendő irat átvételének megtagadására vonatkozó jog az ezen irat címzettje védelemhez való joga biztosításának szükségességéből ered, az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdése, és a Rómában 1950. november 4-én aláírt, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló európai egyezmény (kihirdette: az 1993. évi XXXI. tv.) 6. cikkének (1) bekezdése által biztosított, a tisztességes eljáráshoz fűződő követelményeknek megfelelően. Ugyanis, bár az 1393/2007 rendelet mindenekelőtt arra irányul, hogy fokozza a bírósági eljárások hatékonyságát és gyorsaságát, és biztosítsa a megfelelő ügyintézt, a Bíróság megállapította, hogy e célok nem érhetők el, ha a szóban forgó iratok címzettjei védelemhez való jogának a tényleges tiszteletben tartása bármilyen módon gyengül (2017. március 2-i Henderson ítélet, C-354/15, EU:C:2017:157, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).” A kézbesítéssel megbízott hatóságnak minden körülmények között, és anélkül, hogy e tekintetben mérlegelési joggal bírna, tájékoztatnia kell az irat címzettjét az irat átvételének megtagadásához való jogáról.

Az ítélet 44-45. pontjában az EuB kinyilvánította, hogy az európai fizetési meghagyásos eljárás nem kontradiktórium, a kötelezett tehát csak az európai fizetési meghagyás kézbesítésének szakaszában értesülhet a kérelemről és annak tartalmáról.

Másodsorban a szabálytalan kézbesítés esetén az európai fizetési meghagyás nem emelkedett jogerőre, vagyis nem vált végrehajthatóvá. A kötelezett számára az ellentmondás előterjesztésére nyitva álló határidő nem kezdődött meg. Vagyis ebben az esetben az európai fizetési meghagyásnak az 1896/2006 rendelet 20. cikke szerinti felülvizsgálatára vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak.

3.2. Követelésbehajtás nem vitatott követelések esetén – az európai végrehajtási jogcím relevanciája

3.2.1. Az európai végrehajtható okirat rendeltetése

2004. április 21-én került elfogadásra a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 805/2004/EK rendelete (továbbiakban: „a nem vitatott követelések

végrehajtásáról szóló rendelet”).¹⁵ A jogforrás a *lejárt pénzkövetelések* határon átnyúló érvényesítésére az európai végrehajtható okirat intézményének megteremtése révén, az *exequatur eljárás kiküszöbölésével* a 44/2001/EK rendelet, az un. régi Brüsszel-I. rendelet alternatívájaként kínált a jogosult számára választható igényérvényesítési módot.

Az európai végrehajtható okirat kiállítására kizárólag olyan pénzkövetelések esetében kerülhet sor, ha: a) annak fennállását az adós a bírósági eljárás során kifejezett elismeréssel, illetve bíróság által jóváhagyott vagy az eljárás során a bíróság előtt kötött egyezséggel elfogadta (pl.: bíróság/közjegyző által jogerős végzéssel jóváhagyott egyezség); b) a bírósági eljárás során a származási tagállam joga szerinti eljárási szabályokkal összhangban az adós a követeléssel szemben nem emelt kifogást (pl.: jogerős fizetési meghagyás, jogerős bírósági meghagyás); c) miután a bírósági eljárás során korábban a követeléssel szemben kifogást emelt, ezt követően az adós nem jelent meg, illetve nem képviseltette magát a bírósági tárgyaláson, feltéve hogy a származási tagállam joga szerint az ilyen magatartás a követelés vagy a hitelező által állított tények hallgatóságos elismerésének minősül (pl.: fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás folytán perré alakult eljárásban); d) az adós azt közokiratban kifejezetten elismerte.¹⁶ E megkötésen túl a 805/2004/EK rendelet nem irányozott elő értékhatárra irányadó rendelkezéseket.

3.2.2. Az igényérvényesítés hatékonyságának eszközei

Az európai végrehajtható okirat kiállítása a származási tagállamban a jogosult/hitelező kérelmére formanyomtatványok alkalmazása útján valósul meg. A kérelmet a származási tagállamban az alapügyben eljáró bíróságnál (közjegyzőnél) kell benyújtani. Az európai végrehajtható okirat kiállításának feltétele a származási tagállamban végrehajtható határozat. A nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet nem követeli meg a határozat jogerőre emelkedését, csak a végrehajthatóságot. Így az európai végrehajtható határozat kiállítását megalapozhatja egy előzetesen végrehajtható határozat is.¹⁷

A tanúsítvány kibocsátására joghatósággal rendelkező bíróság (közjegyző) a nemperes eljárás keretében kizárólag a kérelem formai szempontú vizsgálatát végzi el, s amennyiben a kérelem eleget tesz a rendelet 6. cikkében

15 Az Európai Unió Hivatalos Lapja L143/15. 2004.04.30.

16 Nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet 3. cikk.

17 HARSÁGI Viktória: *Rendelet a nem vitatott követelések végrehajtásáról*. In: KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: *Európai polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris Kiadó, 2009, 175.

előirányozott feltételeknek, a megfelelő formanyomtatvány alkalmazásával¹⁸ kibocsátja az európai végrehajtható okiratot. *Constantin Popa* arra mutatott rá, hogy az európai végrehajtható okirat kiállítása során „a kontrollmechanizmus működési helyszíne változik meg: nem a végrehajtás szerinti, hanem a származás szerinti ország területén történik az ellenőrzés”.¹⁹ A rendelet sem a kérelem előterjesztésére, sem az európai végrehajtható okirat kiállítására nézve nem ír elő határidőt, így ezekre nézve a tagállami jog lesz az irányadó. Magyarországon a nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet alkalmazását a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: „Vht.”) mozdítja elő. A Vht. az európai végrehajtható okirat kiállítására nem ír elő speciális határidőt, így véleményem szerint általános szabályként a Vht. 12. § (4) bekezdésének felhívása útján a tanúsítvány kiállítására nyitva álló határidő 15 nap.²⁰

Mind a kibocsátás iránti kérelmet, mind a tanúsítványt azon a nyelven kell előterjeszteni, illetve kiállítani, amelyen a határozatot hozták. Így amellet, hogy az eljárásban nincs szükség fordításra, mellőzhető a jogi képviselő is (a rendelet nem ír elő ügyvédkényszert).

A formanyomtatványok alkalmazása által biztosított egyszerűsített és gyorsított eljárásrend mellett ezen igényérvényesítési mód mellett szól az eljárás

18 A nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet mellékleteiben a tanúsítványok több típusát különbözteti meg a végrehajtás alapjául szolgáló okiratok alapján: 1.) európai végrehajtható okira vonatkozó tanúsítvány – határozat (I. számú melléklet); 2.) európai végrehajtható okira vonatkozó tanúsítvány – bírósági egyezség (II. számú melléklet); 3.) európai végrehajtható okira vonatkozó tanúsítvány – közokirat (III. számú melléklet); 4.) részleges tanúsítvány (A rendelet 8. cikke alapján, amennyiben egy határozatnak csak egy része tesz eleget e rendelet követelményeinek, úgy részleges európai végrehajtható okira vonatkozó tanúsítvány kiállításának van helye).

19 POPA, Constantin: *Az európai végrehajtható okirat*. In: KAPA Máttyás – VERESS Emőd (szerk.): *Határozatok végrehajtása határokon átvéelő polgári és kereskedelmi ügyekben az Európai Unióban*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2009, 176.

20 Vht. 12. § (2) bek.: „A bíróság a végrehajtási kérelmet nyomban, de legkésőbb a beérkezését követő 15 napon belül megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy nincs-e helye az áttételének vagy visszautasításának, illetve azt - a jogi képviselővel rendelkező fél kivételével - nem kell-e hiánypótlásra visszaadni, és a szükséges intézkedéseket megteszi. Ha a jogi képviselővel nem rendelkező végrehajtást kéri a kérelmét nem a nyomtatványon terjesztette elő, a nyomtatványt nem a kellő példányban nyújtotta be, vagy nem megfelelően töltötte ki, a bíróság a hiányokat saját hatáskörben, a bírósági iratokban rendelkezésre álló adatok alapján is pótolhatja. A jogi képviselővel rendelkező fél hiányos kérelmét a bíróság visszautasítja. (4) A bíróság a kérelem beérkezésétől, hiánypótlás esetén a hiányok pótlásától számított 15 napon belül dönt a végrehajtási kéreletről.”

költségvonzata is. A rendelet 7. cikke szerint „ha a határozat végrehajtható rendelkezést tartalmaz a bírósági eljáráshoz kapcsolódó költségek összegéről és kamatairól, úgy a határozatot a költségeket is figyelembe véve kell európai végrehajtható okiratként hitelesíteni”. Magyarországon a tanúsítvány kiállításáért az ügyfélnek a Vht. 31/E. §-ának (3) bekezdése alapján kiszámított díjat kell fizetnie. A díj mértéke az ügyérték 1%-a, de legalább 5000 forint, legfeljebb 150 000 forint. Ha jogerős fizetési meghagyáshoz kapcsolódóan kérik a tanúsítvány kiállítását, ezt a díjat a közjegyző részére kell megfizetni.²¹

3.2.3. Az eljárásjogi védelmi mechanizmusok

Az európai végrehajtható okirat kiállítására a jogosult/hitelező egyoldalú kérelmére, nem kontradiktórius eljárás keretében kerül sor, melyben nem biztosított a kötelezett/adós meghallgatáshoz fűződő joga. Az adós jogainak védelme érdekében a nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet minimumszabályok alkalmazását irányozta elő.²² E minimumszabályok kizárólag olyan nem vitatott követelések esetében alkalmazhatók, i.) amelyekkel szemben az adós a bírósági eljárás során nem emelt kifogást, ii.) miután a bírósági eljárás során korábban a követeléssel szemben kifogást emelt, ezt követően az adós nem jelent meg, illetve nem képviseltette magát a bírósági tárgyaláson, feltéve hogy a származási tagállam joga szerint az ilyen magatartás a követelés vagy a hitelező által állított tények hallgatólagos elismerésének minősül. Ezen követelések esetében az európai jogalkotó egyrészt a rendelet 14-15. cikkeiben taxatív meghatározott kézbesítési módok alkalmazásával, másodsorban az adós megfelelő tájékoztatására előirányozott rendelkezésekkel (16-17.cikkek) kívánta biztosítani az adósvédelem eljárásjogi garanciáit.

Az európai végrehajtható okirattal szemben a rendelet két jogorvoslati lehetőséget biztosít: a tanúsítvány kijavításának és a tanúsítvány visszavonásának lehetőségét. A tanúsítvány kijavítását mind a jogosult, mind a kötelezett egyaránt kérelmezheti, ha tárgyi tévedés folytán a határozat és a tanúsítvány között ellentmondás van [10. cikk (1) bekezdés a.) pont]. A tanúsítvány visszavonását az adós kérheti, „ha azt egyértelműen jogtalanul állították ki” [10. cikk (1) bekezdés b.) pont]. Annak megítélése szempontjából, hogy milyen esetben tekinthető a tanúsítvány jogtalanul kiállított okiratnak, a származási tagállam joga lesz az irányadó. Ilyen helyzetet alapozhat meg,

21 https://www.mokk.hu/dokumentumok/TAJEKOZTATO_AZ_EUROPAI_UNIO_TAGALLAMAIBAN_TORTENO_VEGREHAJTASROL_2014.pdf [letöltés ideje: 2021. 05. 16.]

22 Lásd a nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet 12. cikkét.

ha i.) olyan okirat alapján kéri a tanúsítvány kiállítását, amely nem tartozik a rendelet hatálya alá; ii.) olyan követelésre alapítottan állítják ki az európai végrehajtható határozatot, amely nem felel meg a „nem vitatott követelés” fogalmának; iii.) hitelesítésre előírt szabályok megsértésével állították ki; iv.) a minimumszabályok megsértésével állították ki.²³ Az európai végrehajtható okirathoz kapcsolódó, a rendelet 10. cikkében biztosított jogorvoslatokhoz kapcsolódóan fontosnak tartom annak rögzítését, hogy a jogorvoslatok egyike sem irányulhat a követelés jogalapjának érdemi vitatására, csak a rendelet által előírányozott szabályoknak való megfelelésre.

3.3. Brüsszel-I. rendelet: az *exequatur* eljárás eltörlésének hatásai

3.3.1. A Brüsszel-I. rendelet reformjának mozgatórugói

Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (továbbiakban: „Brüsszel-Ia. rendelet”) 2015. január 10-től váltotta fel a korábbi 44/2001/EK rendelet szabályozását. Az átdolgozott jogforrás koncepcionális változást hozott a polgári és kereskedelmi ügyben hozott határozatok végrehajtása körében. Az új szabályozás szerint az *exequatur eljárás* eltörlése révén „[...] egy tagállam bíróságai által hozott határozatot a végrehajtás szempontjából úgy kell tekinteni, mintha a címzett tagállamban hozták volna”.²⁴

A rendelet a végrehajthatóvá nyilvánítás eltörlésének okaként a határokon átnyúló jogviták időigényének és költségeinek csökkentését határozta meg. Valójában azonban, ahogy arra *Kengyel Miklós* rámutatott, „A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás megszüntetésének a gondolata csaknem egyidős a Brüsszel-I. rendelet keletkezésével”.²⁵ A tagállamok mind a Brüsszel-IIa. rendelet megalkotása,²⁶ mind a nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet kodifikációja során fokozatosan törekedtek az *exequatur eljárás* korlátozására, illetve mellőzésére.

23 POPA i.m. 189.

24 (26) Preambulum bekezdés.

25 KENGYEL Miklós: *Búcsú a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárástól*. In: KENGYEL Miklós: *Brüsszeltől Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2017, 257.

26 A Brüsszel-II. rendeletben a gyermek visszavitelét elrendelő határozat, illetve a láthatási jogokra vonatkozó határozatok tekintetében az *exequatur eljárás* eltörlésre kerül. Lásd Brüssze-IIa. rendelet 3. fejezet 4. szakasz.

3.3.2. Az igényérvényesítés hatékonyságának eszközei

A Brüsszel-Ia. rendelet tárgyi hatálya – egyezően a Brüsszel-I. rendelettel – egyaránt kiterjed a peres eljárásokra, a nemperes eljárásokra,²⁷ illetve a biztosítási intézkedésekre is. Az új rendeletben már nemcsak a polgári és kereskedelmi ügyekben ügyben hozott határozatok elismerése, hanem végrehajtása is *ipso iure* történik. Az *ipso iure*, vagyis automatikus végrehajtás két elemet foglal magába: i.) „valamely tagállamban hozott, az adott tagállamban végrehajtható határozat egy másik tagállamban is végrehajtható anélkül, hogy azt végrehajthatóvá kellene nyilvánítani” (39. cikk); ii.) „A valamely tagállamban hozott, a címzett tagállamban végrehajtható határozatot a címzett tagállamban hozott határozatokra vonatkozó feltételekkel azonos feltételekkel kell ott végrehajtani” [41. cikk (1) bekezdés].

A Brüsszel-Ia. rendelet a végrehajthatóság igazolása tekintetében hasonló jogtechnikai megoldást alkalmaz, mint a nem vitatott követelések végrehajtásáról szóló rendelet. A határozat végrehajthatóság tanúsítására a rendelet I. mellékletében rögzített formanyomtatvány szolgál, melyet az alapügyben eljáró bíróság (származási tagállam bírósága) bármelyik fél kérelmére állít ki. „A tanúsítvány közvetlenül végrehajtható külföldi jogcímet eredményez.”²⁸ A rendelet 57. cikke alapján a tanúsítványt a származási tagállam hivatalos nyelven, vagy hivatalos nyelveinek egyikén kell kiállítani. Ugyanakkor az alperes (kötelezett) védelmét biztosított szolgálni a 43. cikk, mely feljogosítja az alperest (kötelezettet) a határozat fordításának kérelmezésére. A rendelet a tanúsítvány kiállításának kérelmezésére és annak kiállítására sem ír elő határidőt, így erre nézve a tagállami jog lesz az irányadó.

Ugyanígy a származási tagállam joga lesz az irányadó a tanúsítvány kiállítására irányuló eljárás költség-és díjtételére nézve is.²⁹ Magyarországon a

27 Kengyel Miklós a Brüsszel-I. rendelet tárgyi hatályának értelmezése körében arra mutatott rá, hogy a nemperes eljárások közül csak azok az eljárások tartoznak a rendelet hatálya alá, „ahol a felek között valódi jogvita van”. Vagyis azon nemperes eljárások, amelyekben szükségszerűen van két ellenérdekű fél. KENGYEL Miklós: *A Brüsszel-I. rendelet*. In: KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: *Európai polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris Kiadó, 2009, 60.

28 KENGYEL Miklós: *A megújított Brüsszel-I. rendelet*. In: KENGYEL Miklós: *Brüsszeltől Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2017, 279.

29 Míg a régi Brüsszel-I. rendelet 50. cikkében általános jelleggel előírta, hogy az a kérelmező, aki a származási tagállamban teljes vagy részleges költségkezdményben, illetve költség- és illetékmentességben részesült, ugyanígy a végrehajtás során jogosult a címzett tagállam joga alapján járó legkedvezőbb költségkezdményre, illetve költség- és

tanúsítvány kiállítása vagy bíróság vagy közjegyző hatáskörébe tartozik, attól függően, hogy az alapügyben mely hatóság vagy közhatalmi jogosítványokkal felruházott személy (szervezet) járt el. Hazánkban nincs egységes illeték/díjtétel a tanúsítvány kiállítására nézve. Közjegyzői okirat esetében a MOKK által kiadott iránymutatás alapján, ha a tanúsítvány kiállításának alapjául szolgáló határozatból, egyezségből, közokiratból megállapítható az ügyérték, akkor a tanúsítvány kiállításának díját azt alapul véve kell megállapítani, egyéb esetekben pedig a tevékenységre fordított idő alapján a közjegyzői díjszabásról szóló 14/1991. (XI. 26.) IM rendeletben foglaltak szerint.³⁰

Egységes uniós díjszabás hiányában a tagállami jog függvénye, hogy a Brüsszel-Ia. rendelet alapján történő igényérvényesítés mind idő, mind költségtényező szempontjából milyen jogosultságokat, illetve kötelezettségeket jelent a jogosult számára. Az egyes nemzeti szabályoktól függetlenül megkérdőjelezhetetlen, hogy az *exequatur eljárás* eltörlése, mind a követelésbehajtás gyorsaságát, mind költségvonzatát tekintve nagyban megkönnyíti a felperes (jogosult vagy hitelező) igényérvényesítését. Ezt alátámasztja az Európai Bizottság által készített felmérés is. Az Európai Bizottság 2010-ben nyilvánosságra hozott becslése szerint az *exequatur eljárás* kiesésével évente 47 millió eurónak megfelelő összeget lehet megtakarítani.³¹

3.3.3. Az eljárásjogi védelmi mechanizmusok

A Brüsszel-Ia. rendelet az *exequatur eljárás* eltörlése mellett, illetve annak következményeként jelentős változásokat hozott az elismerés megtagadási és a végrehajtás megtagadási okok körében. Az új jogforrásban a végrehajtás megtagadási okok kerültek részletes, taxatív meghatározásra, melyeket az elismerés megállapítására irányuló (külön) eljárásra is irányadónak kell tekinteni. Eltérően a korábbi szabályozástól, a végrehajtás megtagadási okokat a bíróságnak (közjegyzőnek) csak kérelemre kell vizsgálni, így e körben az adósvédelem eljárásjogi garanciáinak gyengülése állapítható meg. További jelentős módosítás, hogy a végrehajtás megtagadása iránti kérelmet csak az terjesztheti elő, akivel szemben a végrehajtást kérték.³²

illetékmentességre, addig a Brüsszel-Ia. rendeletben a jogi segítségnyújtás e formájára nézve nem található rendelkezés.

30 https://www.mokk.hu/regioldal/pdf/linkgyujto/Vh_elrendelese_Intra/vegrahajtas_mas_allamban_161015.pdf (2021. 05. 19.)

31 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010SC1548&from=EN> [2021. 05. 19.]

32 KENGYEL A *megújított Brüsszel-I. rendelet*. i.m. 278.

Az adósvédelem további eszközének tekinthető a rendelet 43. cikk (1) bekezdésében biztosított kézbesítésre előírányozott szabály: még az első végrehajtási intézkedést megelőzően kézbesíteni kell az adós számára a határozat végrehajthatóságáról kiállított tanúsítványt. Ez a rendelkezés visszaélésekre adhat okot. *Kengyel Miklós* e körben arra hívja fel a figyelmet, hogy így az adósnak elegendő ideje marad, hogy a vagyontárgyait eltüntesse.³³

A kétszintű jogorvoslati rendszer „tovább él”: a végrehajtás megtagadására irányuló kérelmet elbíráló határozattal szemben igénybe vehető jogorvoslat (49. cikk) mellett az 50. cikk lehetővé teszi a jogorvoslat tárgyában hozott határozat további jogorvoslattal történő megtámadását is, melyre mind a hitelező, mind az adós egyaránt jogosult. Az egyes jogorvoslati eljárásokra nézve a rendelet nem tartalmaz további előírásokat. Vagyis összegzőként megállapítható, hogy az *exequatur eljárás* eltörlése a tagállami szabályozás további előtérbe helyeződésének ágyazott meg.

3.4. A kis értékű követelések európai eljárása

3.4.1. Az európai bagatell eljárás célja

Az Európai Közösségben 2009. január 1-től alkalmazandó az Európai Parlament és a Tanács 861/2007/EK rendelete (2007. július 11.) („továbbiakban európai bagatell rendelet”) a kis értékű követelések európai eljárásának bevezetéséről, mely az első egységesített polgári peres eljárás alapjait fektette le³⁴ az integráció történetében. Hasonlóan az európai fizetési meghagyásos eljárást és a nem vitatott követelések végrehajtását szabályozó rendeletekhez, az európai bagatell rendelet a jogosult (felperes) számára alternatív igényérvényesítési módot kínál a határon átnyúló követelésbehajtás terén. A hazai jogirodalomban³⁵ is élénk bírálatot kiváltó rendeletet a tagállamok 2015 decemberében módosították, s 2017. július 14-től alkalmazandó az átdolgozott jogforrás

33 KENGYEL A *megújított Brüsszel-I. rendelet*. i.m. 283-284.

34 HARSÁGI Viktória: *A kis értékű követelések európai eljárása*. In: KENGYEL Miklós – HARSÁGI Viktória: *Európai polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris Kiadó, 2009, 303.

35 HARSÁGI (2009) i.m. 303; VARGA István: *Úton az egységes európai peres eljárás felé? - Észrevételek az első mérföldkőnek szánt „Bagatell Rendelet”-hez*. *Európai Jog*, 2008/5, 9-14.; NYILAS Anna: *A kis értékű követelések európai eljárásának implementálása az Európai Unió egyes tagállamaiban*. *Pro Futuro*, 2017/1, 41-59.; PALLÓS Nikolett: *A kisértékű per szabályainak perrendi kompatibilitása. Dogmatikai elemzés jogtörténeti és európai kitekintéssel*. PhD értekezés, Szeged, SZTE ÁJK DI, 2011, 61-101.

immáron az 5000 eurós értékhatár³⁶ alatti pénzkövetelések esetén.

A rendelet – hasonlóan, mint valamennyi a dolgozatban vizsgálat alá jogforrás – 1. cikkében a határon átnyúló jogviták egyszerűsítését, felgyorsítását, illetve a költségek csökkentését tűzte célul az *exequatur eljárás* kiküszöbölése mellett.

3.4.2. Az igényérvényesítés hatékonyságának eszközei

Az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendelettel leginkább rokon vonásokat mutató európai bagatell rendelet³⁷ is a beadványok, illetve határozatok előterjesztésére formanyomtatvány rendszert alkalmazását rendeli alkalmazni, mely mind az eljárás egyszerűsítését, mind gyorsítását egyaránt előmozdítja.

Sajátos jogtechnikai megoldással találkozunk a határidőkre előirányozott szabályok körében. Egyrésztől kiinduló alapként a rendelet (24) Preambulum bekezdése rögzíti, hogy az „[...] e rendeletben előírt határidők kiszámítására az időtartamokra, időpontokra és határidőkre vonatkozó szabályok meghatározásáról szóló, 1971. június 3-i 1182/71/EGK, Euratom tanácsi rendeletet (1) kell alkalmazni”. Másodsorban az egyes eljárási szakaszokra nézve hol a tagállami jog, hol a rendeletben rögzített határidők az irányadók. *Varga István* az európai bagatell rendelet első szövegváltozatának értékelése körében arra mutatott rá, hogy „rendeletalkotó végső célkitűzése, ti. hogy a keresetlevél benyújtását követő legfeljebb 6 hónapon belül az eljárás érdemi ítélettel lezárulhasson”.³⁸ Ez a megállapítás a módosított szövegváltozatra is analóg módon irányadónak tekinthető. A keresetlevél megvizsgálására, a hiánypótlásra, a keresetlevél visszautasítására, illetve a visszautasítással szembeni esetleges jogorvoslatokra (Magyarországon lényegében a perfelvételi szak egyes eljárási cselekményeire) a *lex fori* alkalmazandó. A rendelet 5. cikkében („Az eljárás lefolytatása” cím alatt jegyzett) eljárási cselekményekre már a rendeletben előírt határidők érvényesek. A keresetlevél alperes részére történő továbbításra 14 nap, az alperesi válaszirat (ellenkérelem, illetve viszontkereset) előterjesztésére 30 nap áll rendelkezésre. A válasziratok előterjesztését

36 A rendelet 2. cikke szerint olyan „határokon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, amelyeknél a követelés értéke a keresetlevél hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság általi kézhezvételekor nem haladja meg az 5 000 EUR összeget, az összes kamat, kiadás és költség nélkül”.

37 A két jogforrás között párhuzam fedezhető fel nemcsak a határon átnyúló ügy fogalmának értelmezése, hanem a Brüsszel-I, majd a Brüsszel-II. rendelet alkalmazásának felhívása körében is.

38 VARGA i.m. 11.

követő 30 napon belül a bíróságnak ítéletet kell hoznia.³⁹ Összevetve a hatályos magyar polgári perrendtartásban rögzített határidőkkel, a rendelet jóval „feszesebb” időkerettel dolgozik mind a bíróság, mind a felek részére nyitva álló határidőket illetően.

Az eljárás hatékonyságát hivatottak előmozdítani a nyelvhasználatra rendelt szabályok: a nyelvhasználat tekintetében az eljáró bíróság nyelve vagy a bíróság által elfogadott nyelvek egyike lesz az irányadó. A kis értékű követelések európai eljárásában sincs ügyvédkényszer: a rendelet 10. cikke általános jelleggel deklarálja, hogy az eljárásban a jogi képviselet nem kötelező.

Figyelemre méltóak – a többi jogforrás viszonylatából mérve nem csak irányvonalakat határoznak meg – a költségekre vonatkozó szabályok. A pervesztes fizet elv az uniós szabályozásban is visszaköszön, de a pervesztes fél az indokolatlanul felmerült, vagy a követeléshez képest aránytalan költségek megtérítésére nem kötelezhető (16. cikk). Az eljárási illetékek mértékére nézve a *lex fori* az irányadó, de a 15a. cikk az arányosság elvének deklarációjával rögzíti, hogy a kis értékű követelések európai eljárásáért a tagállamokban kirótt eljárási illetékek nem lehetnek magasabbak, mint az adott tagállamban az egyszerűsített bírósági eljárásért kirótt eljárási illetékek. A távfizetési eszközök igénybevételeinek lehetőségét biztosító szabályok [15a. cikk (2) bekezdés] a módosító rendelkezések között szintén üdvözlendők, s az egyes tagállami szabályokban egyre inkább teret hódító elektronikus technológiák alkalmazhatóságával összeegyeztethetők.

A kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítéletet más tagállamokban *ipso iure* el kell ismerni és végre kell hajtani. A végrehajthatóság igazolása ebben az esetben is tanúsítvány kiállításával történik, ugyanakkor lényeges különbség a dolgozatban vizsgálat alá vett jogforrások összehasonlító viszonylatában, hogy a bagatell rendelet 20. cikk (2) bekezdése általános jelleggel deklarálja, hogy a rendelet IV. számú mellékletében található „D” formanyomtatvány alkalmazásával a bíróság bármelyik fél kérésére térítésmentesen állítja ki a tanúsítványt.

3.4.3. Az eljárásjogi védelmi mechanizmusok

Az adóvédelem garanciájaként tekinthetünk a bagatell rendelet fordításra irányadó szabályaira, csakúgy, mint az egyes jogorvoslati rendelkezésekre is. A keresetlevelet visszautasító határozat (Magyarországon végzés) elleni, illetve

39 A bagatell rendelet által előírányozott határidők részletes értékeléséről lásd részletesen Pallós i.m. 94-99.

a kis értékű követelések európai eljárásában hozott ítélet elleni perorvoslat lehetőségére a *lex fori* az irányadó. Magyarországon a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: „Pp.”) 601. §-a alapján az ítélet ellen fellebbezésnek van helye. Maga a rendelet csak az alperes részére biztosítja az ítélet felülvizsgálatát különleges esetekben. *Varga* e körben arra mutat rá, hogy a különleges felülvizsgálat csak egy nem devolutív és nem halasztó hatályú jogorvoslati eszköz, melyet a kézbesítés hiánya, vagy olyan esetek alapozhatnak meg, melyek az alperes számára önhibáján kívül tették lehetetlenné a követelés vitatását.⁴⁰ A magyar Pp. a rendelet szerinti különleges felülvizsgálatra a mulasztás igazolására vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.

3.5. Ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés

3.5.1. Az európai biztosítási intézkedés mellett szóló érvek

Az Európai Unióban 2017. január 18-tól alkalmazandó az Európai Parlament és a Tanács 655/2014/EU rendelete (2014. május 15.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a tagállamközi követelésbehajtás megkönnyítése érdekében az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés eljárásának létrehozásáról⁴¹ (a továbbiakban: „számlazárolási rendelet”). A rendelet egy olyan uniós eljárást létrehozását célozta meg, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzéshez (a továbbiakban: „európai számlazárolási végzés” vagy „végzés”) jusson, amely megakadályozza, hogy az adós által vagy az adós nevében valamely tagállamban vezetett bankszámlán tartott pénzeszközöknek a végzésben megállapított összeghatárig történő átutalása vagy felvétele veszélyeztesse a hitelező követelésének későbbi érvényesítését.

3.5.2. Az igényérvényesítés hatékonyságának eszközei

A számlazárolási rendelet alapján a bíróság a „meglepetéshatás” elérése céljából nem hallgathatja meg az adóst,⁴² az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés kibocsátására a hitelező egyoldalú kérelmére, nemperes eljárás keretében kerül sor. E szabály értékelése során *Hideg Milán István* arra mutat rá, hogy „[...] így nem érvényesülhetnek maradéktalanul a tisztességes

40 VARGA i.m. 11.

41 Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 189/59, 2014.6.27.

42 Lásd a számlazárolási rendelet 11. cikkét.

tárgyaláshoz való jog követelményei, sérül a kontradiktórius eljárás elve⁴³. Álláspontom szerint e tézis vitatható. A tagállami biztosítási intézkedések meghozatalára elsődlegesen nemperes eljárások keretében kerülhet sor, amelyeknek sajátossága, hogy főszabály szerint nem kontradiktórius eljárások. Ettől függetlenül ezen eljárásokban nem állapítható meg jogsértés, hiszen főszabály szerint nem is írható elő követelményként a tisztességes tárgyaláshoz való jog biztosítása. A biztosítási intézkedések célja a követelés későbbi időpontban történő kielégítését lehetővé tévő feltételeknek a megteremtése és biztosítása. Ezen intézkedések hatékonyságát aknázná alá az alperes eljárás keretében történő értesítése vagy meghallgatása.⁴⁴

Eltérően a kutatási feladatban vizsgálat alá vett jogforrásoktól, a számlázárolási rendelet által szabályozott eljárásban a kérelem tárgyában eljáró bíróság hatásköre nem csak a kérelem formai szempontú vizsgálatára korlátozódik, hanem a 9. cikk a tagállami eljárásjog keretei között megteremti a bizonyításvétel lefolytatásának lehetőségét.⁴⁵

A végzés kibocsátására rendelt határidő attól függően alakul, hogy a hitelező az alapügyben bírósági határozathoz vagy egyéb közokirathoz jutott-e vagy sem: Ha a hitelező még nem jutott bírósági határozathoz vagy közokirathoz, illetve perbeli egyezsége, akkor a bíróságnak a kérelem hitelező általi előterjesztését követő tizedik munkanap végéig, ha bírósági határozathoz vagy közokirathoz, illetve perbeli egyezsége jutott, akkor a kérelem előterjesztését követő ötödik munkanap végéig határozatot kell hoznia.

Az európai számlázárolási végzés kibocsátásához és végrehajtásához kapcsolódó díjak és költségek megállapítását a rendelet a tagállami jog hatálya alá rendelte. Annak érdekében, hogy valódi alternatívája lehessen a tagállami biztosítási intézkedéseknek, a rendelet 42. cikke rögzíti, hogy a számlázárolási végzés beszerzésére vonatkozó eljárás illetéke nem lehet magasabb, mint az egyenértékű tagállami végzés beszerzésének az illetéke. E szabály a jogorvoslati eljárásokra nézve is irányadónak tekintendő. Magyarországon az eljárás illetéke, illetve díja attól függően alakul, hogy a számlázárolási végzést közjegyző vagy bíróság bocsátja ki. A fizetési meghagyásos eljárásról

43 HIDEG Milán István: Adósvédelem az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés eljárásában. *Gazdaság és Jog*, 2020/2, 17.

44 Erről lásd részletesen SURI Noémi: *Gondolatok az ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzésről, a követelésbehajtás legújabb alternatív eszközéről*. *Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica*, 2021/3, 395-400.

45 Továbbá a rendelet 9. cikkének (2) bekezdése kifejezetten teret enged a hitelező, illetve a hitelező tanúinak szóban történő meghallgatásának videokonferencia vagy más kommunikációs technológia segítségével is.

szóló 2009. évi L. törvény 55. § (1) bekezdése szerint a biztosítási intézkedés elrendelése iránti kérelem előterjesztéséért a Magyar Országos Közjegyzői Kamara részére díjat kell fizetni, amelynek mértéke a díjalap 1%-a, de legalább 5000 Ft, legfeljebb 30 000 Ft. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: „Illetéktv.”) 42. § (1) bekezdés d) pontja alapján a bíróság által elrendelt végrehajtási eljárásban az illeték mértéke 1% (de legalább 5000 Ft, legfeljebb 350 000 Ft), ha pedig a végrehajtás foganatosítása a törvényszéki végrehajtó feladatkörébe tartozik, úgy 3% (de legalább 8000 Ft, legfeljebb 15 000 Ft).⁴⁶ A számlázárolási végzés kibocsátására irányuló eljárásban nem kötelező a jogi képviselő, ugyanakkor a 41. cikk alapján az egyes jogorvoslati eljárásokban a tagállami jogszabályok ügyvédkényszerít írhatnak elő.

A számlázárolási végzés elismerése és végrehajtása automatikusan történik valamennyi tagállamban, a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás megkövetelése nélkül. A rendelet annak ellenére, hogy a végrehajtásra a végrehajtás helye szerinti állam jogát rendeli alkalmazni, mind a végrehajtó hatóság, mind a bankok, sőt még a hitelező számára is kötelezettségeket határoz meg. A végrehajtás eredményességét különösen biztosító szabály a „késedelem nélküli eljárás” követelménye [23. cikk (2) bekezdés].

3.5.3. Az eljárásjogi védelmi mechanizmusok

Ahogy arra *Gombos Katalin* is rámutat, „[...] a számlázárolási rendelet jelentős mértékben érinti a hitelező és az adós alapvető jogait, ezért elengedhetetlenül fontos, hogy a felek tisztességes eljáráshoz, illetve hatékony jogorvoslatához való jogára figyelemmel biztosítsa jogaik érvényesülését.”⁴⁷

Schweighardt Zsanett álláspontja szerint „a rendelet a fegyveregyenlőség elve alapján egyensúlyba hozza a hitelezőnek a végzés beszerzéséhez fűződő érdekét és az adósnak a visszaélések elkerüléséhez fűződő érdekét.”⁴⁸ A számlázárolási rendelet önálló fejezetben (4. fejezet), részletgazdag szabályozással törekszik biztosítani a hitelezővédelem eljárásjogi garanciáinak érvényesülését. Megítélésem szerint az egyes jogorvoslatok

46 A European Justice oldalán valamennyi tagállamra nézve hozzáférhető a számlázárolási végzés kibocsátására irányadó eljárási díjak és illetékek. https://e-justice.europa.eu/content_european_account_preservation_order-379-de-hu.do?member=1 [letöltés ideje: 2021. 05. 24.]

47 GOMBOS Katalin: *A gazdasági válság hatásai az európai és a magyar joggyakorlatra*. In: AUER Ádám – PAPP Tekla (szerk.): *A gazdasági világválság hatása egyes jogintézményekre Magyarországon és az Európai Unióban*. Budapest, NKE, 2016, 94.

48 SCHWEIGHARDT Zsanett: Tagállamközi követelésbehajtás - ideiglenes számlázárolást elrendelő európai végzés. *Európai Jog*, 2018/3, 4.

három csoportba oszthatók: i.) a számlázárolási végzéssel szemben az adós rendelkezésére álló jogorvoslatok (34. cikk); ii.) a számlázárolási végzés végrehajtásával szemben az adós rendelkezésére álló jogorvoslatok (35. cikk); iii.) az adós és a hitelező rendelkezésére álló egyéb jogorvoslatok (36.cikk). A számlázárolási végzéssel szemben az adós rendelkezésére álló jogorvoslati eljárások a számlázárolási végzés visszavonására vagy módosítására irányulnak. Ezen jogorvoslati eljárásokban a hatóságnak azt kell vizsgálnia, hogy a számlázárolási végzés kibocsátása a forma, a tartalom, a határidő, a nyelv (fordítás), a kézbesítés rendelet által előírányozott szabályoknak megfelelően történt-e. A számlázárolási végzés végrehajtásával szembeni jogorvoslatok a végrehajtás korlátozására vagy megszüntetésére irányulhatnak. A végrehajtás korlátozásának van helye, ha a végrehajtás olyan pénzeszközre irányul, mely a végrehajtás helye szerinti tagállam joga alapján a lefoglalás alól mentesített összeg. A végrehajtás megszüntetését alapozhatja meg, ha zárolt bankszámla nem tartozik a rendelet hatálya alá, vagy a végrehajtását megtagadták a végrehajtás helye szerinti tagállamban, továbbá a bírósági határozat végrehajthatóságát az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban felfüggesztették, illetve a közrendi klauzula (*ordre public*) esete.

A jogorvoslatok harmadik csoportjába tartozó eljárásokat, mind az adós, mind a hitelező önállóan, illetve közösen is jogosult kezdeményezni. A számlázárolási végzés módosításának vagy visszavonásának van helye, ha a végzés kibocsátásának alapjául szolgáló körülmények megváltoztak, vagy ha a felek megegyeztek a követelés rendezéséről.

Az adósvédelem további eszközének tekinthetőek a hitelező felelősségére előírányozott szigorú szabályok. A hitelező teljes kártérítésre kötelezhető, ha neki felróható okból a végzés kibocsátásával az adósnak kárt okozott (13. cikk).

Továbbá kiemelhető még az iratok fordításának kötelezettsége. Amennyiben az adós részére kézbesítendő iratokat nem az adós lakóhelye, illetve székhelye szerinti tagállam hivatalos nyelvén, vagy az adós által értett más nyelven állítottak ki, az iratok kézbesítése során fordítást vagy átiratot kell csatolni.

3.6. Az igényérvényesítés alternatív útja

3.6.1. A mediációs irányelv jelentősége

Közel egy évtizedes előkészületek után 2008. május 21-én fogadták el az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK irányelvét a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól (Továbbiakban: „mediációs

Irányelv,” „MID”, „Irányelv”). A tagállamoknak 2010. november 21-ig kellett tájékoztatniuk a Bizottságot az illetékes bíróságok és hatóságok kijelöléséről, 2011. május 21-ig pedig eleget tenniük az irányelvbe foglalt kötelezettségeknek.

A mediációs irányelv megalkotása, az egyes tervezetek elfogadása során valamennyi állam nélkülözhetetlennek tartotta a határon átnyúló ügyek speciális problémáinak rendezését. Az irányelv végső változata „kötelező erejét” csak a határon átnyúló polgári és kereskedelmi ügyekben határozza meg, ugyanakkor nem zárja ki a lehetőségét, hogy a tagállamok belső nemzeti közvetítő eljárásaikban is alkalmazzák. Az irányelv nem differenciál a közvetítés egyes fajtái között, mindig a bírósági, mind a bíróságon kívüli mediációra nézve irányadónak tekinthető.

3.6.2. Az igényérvényesítés hatékonyságának eszközei és az eljárásjogi védelmi mechanizmusok

Eltérően a tanulmányban vizsgálat alá vett jogforrásoktól, a mediációs irányelv nem határoz meg egy kötött vagy félig kötött eljárásrendet. Az irányelv 1. cikkében szabályozásának elsődleges céljaként a közvetítés és a bírósági eljárás közötti kiegyensúlyozott kapcsolat biztosítását deklarálja. Ezt a célt a közvetítés minőségének biztosítása, a közvetítés bizalmas jellegének megkövetelése, valamint az elévülési időre előirányozott rendelkezések mentén szavatolja. A mediációs eljárás lefolytatására, annak teljes menetére (eljárási határidők), díjára a tagállami jog lesz az irányadó.

Sajátos az irányelvnek a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodások végrehajthatóságára vonatkozó szabályrendszere. Az irányelv 6. cikke kötelezi a tagállamokat arra, hogy jogi szabályozásukban biztosítsák annak a lehetőségét, hogy a felek vagy a felek bármelyike a többi fél kifejezett beleegyezésével kérhesse, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött írásbeli megállapodás tartalmát nyilvánítsák végrehajthatóvá. De a végrehajthatóvá nyilvánított megállapodás más tagállamban való elismeréséről, illetve végrehajtásáról a rendelet nem rendelkezik. Így a követelésbehajtás hatékonysága megkérdőjelezhető. Ugyanígy hallgat a rendelet a végrehajthatóvá nyilvánított határozat elleni jogorvoslati lehetőségekről is.

4. Következtetések

A kutatási feladat a tagállamközi követelésbehajtás alternatíváiként szolgáló uniós jogforrások elemzését a pénzkövetelések érvényesítését biztosító uniós hatásmechanizmusok irányából vette górcső alá. Elsődlegesen arra a kérdésre kereste a választ, hogy a polgári és kereskedelmi ügyek körében rendelkezésre álló igényérvényesítési módok közül a követelés tárgyára és természetére tekintettel, mely jogforrás alkalmazása tűnik célravezetőnek.

Az egyes rendeletek elemzése azonos szempontrendszer mentén valósult meg. A *sui generis* uniós jogintézmények vagy eljárások céljának rövid bemutatását követően az igényérvényesítés hatékonyságának eszközei között az egyes eljárások időtartamát és költségvonzatát vizsgáltam, melyben az eljárások lefolytatásának menetét, az egyes eljárási cselekményekre irányadó határidőket, a nyelvhasználat és a jogi képviselő szabályait, valamint a jogi segítségnyújtás egyes eszközeit (költségkedvezmények, költségmentesség lehetősége) hasonlítottam össze.

A hatékonyság fokmérőjeként a vizsgálat tárgyát nemcsak a követelések kikényszeríthetősége gyorsaságának és az eljárások költségeinek összehasonlítására alapoztam, hanem arra a kérdésre is választ kerestem, hogy az egyszerűsített, gyorsított és költséghatékony eljárás megfelelő módon biztosítja-e a felek védekezéshez, jogorvoslathoz való jogát.

A fenti elemzések alapján megállapítható, hogy a pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló uniós rendeletek mindegyike felszámolta az *exequatur eljárás* lefolytatásának szükségességét. Az egyes jogforrások közötti legmegfelelőbb választást egyrészt a követelés természete (vitatott vagy elismert), másodsorban a követelés összege determinálja. Az elismert, illetve a nem vitatott tartozások esetén a nemperes igényérvényesítési mód előnyben részesítése tűnik célravezetőnek. Az európai fizetési meghagyás és az európai végrehajtási jogcím intézménye közül az európai fizetési meghagyásos eljárás időben és költségben kiszámíthatóbb igényérvényesítési mód.

A Brüsszel-I. rendelet reformjának eredményeként az új rendeletből kivezetett *exequatur eljárás* véleményeim szerint több következményt vont maga után. A végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás eltörlése a tagállami végrehajtási jogi szabályok erősödésének engedett teret, amely által a jogkeresők számára az „eljárás tervezhetősége” megnehezült. A forma és az alakiságok megfelelőségének vizsgálatára korlátozódó egységesített uniós eljárás helyett a jogosultnak ma a végrehajtás elrendelésének és foganatosításának tagállami szabályait kell vizsgálnia.

A Brüsszel-Ia. rendelet útján történő igényérvényesítés a vitatott (peres) követelések behajtásának ágyaz meg, s a kétszintű jogorvoslati rendszer útján továbbra is ezen eljárás keretében biztosított leginkább az alperes védekezéshez való joga. A Brüsszel-Ia. rendelet mellett a várhatóan vitatott követelések esetében az európai bagatell rendelet útján történő követelés-behajtás mellett szóló érvek között a legerősebb az, hogy az európai bagatell rendelet alapján a végrehajthatóság tanúsítása ingyenes, de 5000 eurós összeghatárhoz kötött.